

П'ять кроків для звільнення української економіки

*Сергій Цівкач,
«Atlantic Council»*

від 28/10/2015

Україна стикається з численними проблемами, які було б важко вирішити будь-якому уряду. Проте для стабілізації країни мають бути проведені економічні реформи, що дадуть негайні позитивні результати. Адже пересічні українці хочуть поліпшення свого рівня життя, а бізнес хоче чесних правил.

Розроблення ефективної конкурентійної політики дуже важливе для усунення згубного впливу монополій та картелів, а також захисту конкуренції та споживачів. Конкуренція робить учасників ринку сильнішими, наповнює ринки якісними товарами та послугами, забезпечує економічну обґрунтованість цін, створює робочі місця та сприяє збільшенню заробітної плати.

Також комплексна конкурентійна політика сприятиме стабілізації та розвитку економіки держави – важливої ознаки стабільності регіону. Інтеграція України у міжнародні ринки та більш тісна співпраця з ЄС та США теж є предметом для обговорення. Тому правильне проведення політики є життєво важливим, особливо після взятих на себе Україною зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та обіцянок, наданих українському народу після Євромайдану.

Прикладом може слугувати досвід Австралії, Бразилії, Чилі, Мексики, Південної Кореї та нових членів ЄС, які поліпшивши свою конкурентійну політику побачили негайне покращення стану економіки.

Ми теж можемо це зробити і от яким чином:

1. Розроблення довгострокової комплексної програми розвитку конкуренції:

Українські інституційні (Антимонопольний комітет України або АМКУ) та законодавчі (національне конкурентійне законодавство) основи захищають економічну конкуренцію. Разом з іншими державними органами та законодавчими актами, що стосуються питань конкуренції, вони формують державну систему захисту конкуренції.

Програма має зосереджуватись на шести основних моментах: по-перше, усунення зловживання монопольним становищем на ринку та стримування впливу монополій на державну політику та втручання в законотворчість; по-друге, усунення бар'єрів доступу на ринок; по-третє, забезпечення рівних умов для державних та приватних підприємств; по-четверте, поліпшення української системи захисту прав споживачів; по-п'яте, здійснення жорсткого контролю за

дотриманням державою та бізнесом конкурентного законодавства; та пошосте, проведення реформування судової системи з метою створення спеціалізованих судів для розгляду конкурентних спорів та забезпечення справедливого процесу перегляду рішень АМКУ щодо застосування санкцій відносно бізнесу.

Уряд мав би створити спеціальний наглядовий орган, який би забезпечував комунікацію з іншими органами влади, нагляд за виконанням програми та здійснював втручання у разі потреби. Програма такого об'єму та величини потребує участі Президента, Парламенту, Кабінету Міністрів, Міністерства економіки, АМКУ, галузевих міністерств, регуляторів у сферах енергетики, транспорту, телекомунікації, комунального господарства, а також органів місцевого самоврядування.

2. Реформування Антимонопольного комітету України

АМКУ здійснює контроль за дотриманням конкурентного законодавства та бере участь у розвитку конкурентної політики. Проте іноді обсягу його повноважень недостатньо для ефективного виявлення та розслідування порушень законодавства, а також притягнення порушників до відповідальності. Тому реформування інституційної структури АМКУ та узгодження його правозастосування з поточними проблемами та кращими міжнародними практиками є пріоритетним завданням. Адже він захищає конкуренцію, пропонує кращі умови для ведення бізнесу для суб'єктів господарювання та карає порушників.

Проте АМКУ потрібні додаткові ресурси та проведення навчань для підвищення кваліфікації своїх працівників. Середня заробітна плата співробітника АМКУ складає приблизно 200 доларів у порівнянні з 1 000 доларів, яку отримує такий спеціаліст у приватному секторі, що ускладнює збереження талановитих співробітників та потенційно робить їх уразливими до хабарництва.

Фінансування діяльності АМКУ може здійснюватись як з державного бюджету, так і з інших джерел. Так, до прикладу, деякі країни використовують відсоток, що відраховується від збору за реєстрацію нових компаній, в той час як в інших країнах оподатковують компанії - природні монополісти.

Крім того, чітке розмежування обов'язків та ролей між АМКУ та регуляторами принесе більше юридичної визначеності їх правозастосовній практиці.

3. Ретельне дослідження українських ринків на предмет незаконної поведінки, яка спотворює конкуренцію.

АМКУ має досліджувати різні сектори українського ринку, в тому числі енергетики, сільського господарства та продовольчих товарів, фармацевтичної продукції та медичних послуг, транспорту та логістики, телекомунікації на предмет виявлення порушників та застосування до них санкцій або надання рекомендацій. Немає необхідності у застосуванні необґрунтованого покарання

– надмірні санкції можуть налякати бізнес та погіршити стан конкуренції – але не має часу закривати очі на питання, що стосуються обмеження конкуренції.

Цей крок може мати вплив на міжнародному рівні. Так, наприклад, створення конкурентного енергетичного ринку в Україні призведе до диверсифікації постачання (збільшення постачальників) та енергетичної незалежності. Як наслідок, це покращить регіональну та енергетичну безпеку ЄС.

4. Адвокатування конкуренції серед державних органів та громадськості

Конкуренція є важливим, але досить часто недооціненим, елементом кожної успішної економіки. Органи державної влади, бізнес-спільнота та громадянське суспільство повинні пам'ятати про її важливість. АМКУ та експертне середовище мають очолити цей процес, вони повинні взаємодіяти, показуючи реальні приклади коли відновлена конкуренція принесла економічні вигоди державі, ринкам і фізичним особам.

Коли бізнес-асоціації почнуть укладати кодекси конкуренційної етики з метою саморегулювання своєї поведінки, стане зрозуміло, що бізнес також долучився до реформ.

5. Залучення правоохоронних органів

Правоохоронні органи повинні співпрацювати з АМКУ та іншими регулюючими органами щодо боротьби з корупцією у випадках спотворення конкуренції (змова на торгах).

Більшість українців під час опитувань скаржаться на те, що реформи проходять повільно, а тому вони не помічають змін. Тому це час для проведення урядом реальних змін, які помітять виборці та бізнес спільнота.

Сергій Цівкач – Співголова Фонду розвитку конкуренції в Києві, Україна.